

Neandertálci obíhají před jeskyní na medvěda. 1936. [Neanderthals Waiting outside Cave for Bear – 1936]
Tul, papír, 19 × 19 cm, original nedostupný.
J. Profík: Z klobouk věků. Praha: Mladá fronta, 1936, s. 33.

Lov medvěda v Kaczkých horách. 1937. [Bear Hunting in Kaczowski Mountains – 1937]
Tul, papír, 14 × 19 cm, Muzeum Noworédu, Nowy Ród.
J. August: Lovci jedyných medvědů. Praha: Mladá fronta, 1938 (2. vydání), s. 105.

– v knize reprodukováno barevnou ilustrací (sleva-
relem kolorovanou křídou). Ty byly zamýšleny pů-
vodně jako barevné přílohy knihy (viz též s. 209, 252,
276 a 291). Z reprodukcí nakonec nejspíše z polygra-
fických a s tím spojených finančních důvodů nako-
nec sešlo, čtyři se v Památkách národního písemnic-
tví zachovaly dodnes, tato osm se, a ovd originalu
dnes není znám. Vidíme tlupa časných neandertál-
ců z poslední doby meziledově od německého Výma-
ru (Taubach a Ehringsdorf). Hlavní lidina povídky
(v prvním vydání zvaný Grul, v druhém Agi) ukazu-
je své tlupě ulovené mládě slona lesního (Palaeolo-
xodon amicus, viz s. 353 v knize I.J.). Podobný výjev
pak vytvořil o devět let později pro expozici Národní-
ho zemědělského muzea, a nakonec na nové verzi pro
druhé vydání LJM. Tu reprodukuje podle původní-
ho Burianova rozvržení, v knize vyšly obě poloviny
perokresby nesprávně v jedné rovině.

U loveckých scén pokračujeme s výjevy lovu ve-
ledatka na perokresbách za *Zemědělského života* a pak
klasicky dvojicí z obou vydání LJM. Obraz s ulove-
ným srstnatým nosorožcem je dalším z Burianových
majstříků, který otištěním v celosvětově rozšíře-
né artioce *Prehistoric Man* rezonuje nejen mezi lid-
mi zaljublými se paleoartem dodnes. Je otázkou,
zda neandertálci používali k lovu velké větve jámy-
pastí. V obdobích bez permafrostu, mimo vrcholy
ledových dob, to teoreticky možné bylo, i když do-
klady pro to žádné nejsou. Obraz má jedinečnou
burianovskou atmosféru a množství pro něj typic-
kých detailů. Tři jedinci jsou u již ulitého nosorož-
ce (na augustovské období je na obraze překvapivě
hodně krev), vpravo vidíme stopy ulovení zvířete
po vlhké hlíně, jeden jedinec přivolává zbytek tlu-
py a v pozadí radostně přibíhá. Navzdory této ra-
dosti působí obraz, i díky atmosféře daného ročního
období, opět silně melancholicky. Je zajímavé ten-
to a další obrazy srovnat s již zmíněnými pracemi
Stanleyho Meltzoffa (viz s. 160), který se pračlově-
ka neblů zobrazil i ve chvílích bestarostné radosti,
což je u Burianových neandertálců z padesátých let
něco velmi vzácného.

Po perokresbě neandertálce zraněného po střetu
s Merckovým nosorožcem (*Stegodonium kirchbergi*),
výjevu opět z teplejšího období pleistocenu
i Evropy, vidíme dvě scény z dnešního Uzbekistá-
nu, podle nálezu na lokalitě Tešik-Taš. Olej s lovem
kozoroků vypadal zprvu poněkud jinak, jak víme ze
série fotografií z malířova ztřešleného pořízených v roce
1938. Rehy kozoroků namaloval malíř nejprve ne-
správně, spíše v mufloním stylu, o něco později ob-
raz korigoval.⁶

Burian v ateliéru v Podolí v roce 1938 a detail původní produk-
ce *Loz na uložení komety* v pozadí.

Děť ze tří verzí otisku před rozemnutou hachyní
vznikly pro první vydání LJM, a to v jiné době. Lavi-
rovaná kresba pochází z doby, kdy již bylo zřejmé, že
barevnou verzi nebude v knize možno použít, tedy
pravděpodobně až z roku 1947.⁷ Itchyne v povídce
zraní muže na lýtku a ten následně na sepi v jeskyni
zemře. V Augustově podání jde o muže, jehož ostat-
ky pak byly nalezeny v Neandertově údolí. Temno jedi-
nec byl i však přes čtyřicet let starý, kdekto v Augusto-
vě textu (a na Burianových ilustracích) jde o mladíka.

Příprava na lov s opalováním spítek dřevěných
otěpů v ohništi je pak dalším z olejů pro *Prehistoric
Man*, a je zde velmi zajímavé srovnání s (velmi dlouho-
nou) verzí kopii pro Kletkovu knihu (1973) s přehled-
ně viditelným rozdílem mezi burianovskou druhou
a třetí neandertálskou etapou. Jednou ze tří scén z tá-
bora časných neandertálců od Výmaru s vegetací ty-
pickou pro teplejší interglaciál je i slička, která mo-
žná nějak souvisela s obrazy tvořenými pro *Prehistoric
Man* v roce 1938, aniž by nakonec získala finální po-
dobu, podobně jako slička na následující straně 284,
kde vidíme výjev před vchodem do jeskyně Kůlna. Na-
sledují zobrazení typických nástrojů mušterien-
ské kultury, industrie nejvíce typické právě pro nean-
dertálce (archeologicky jsme ve středním paleolitu), vě-
ně obrazu náležející a prvotního zpracování panzerko-
vých valounů v říčním korytu.

Motiv návratu lovců s kořistí zpátky k tlupě z po-
běhu zevnitř jeskyně zivárnělo před Burianem více-
ro umělců (např. Franze Renzel) v roce 1945, ovšem ne